

Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΚΗΦΙΣΟΥ. ΠΡΟΚΛΗΣΗ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ ΜΑΣ (Φεβρουάριος 2007)

Συγγραφέας: ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

I

Τις τελευταίες ημέρες ανακινήθηκε, για μία ακόμη φορά, η ανάγκη προστασίας του πολύπαθου Κηφισού (βλ. ιδίως «Η Καθημερινή» 18 και 25 Φεβρουαρίου 2007). Το πρόβλημα έχει ασφαλώς μεγαλύτερη σημασία, από όση κατ' αρχήν φαίνεται, για περισσότερους λόγους. Ο Κηφισός είναι ο μόνος ποταμός που έχει διασωθεί από την αρχαιότητα στην Αττική μετά την άναρχη ανάπτυξή της. Αποτελεί γι' αυτό υποχρέωσή μας να τον διατηρήσουμε με κάθε πρόσφορο τρόπο ως μνημείο της φύσης και γενικότερα του πολιτισμού μας. Επιβάλλεται επίσης να τον αναδείξουμε, όπου είναι ακόμη δυνατόν, ως πνεύμονα ζωής στις χειμαζόμενες περιβαλλοντικά περιοχές της Βορειοδυτικής Αττικής, τις οποίες διατρέχει. Με αυτή την έννοια, ο Κηφισός θα μπορούσε να αντιμετωπιστεί ως «τοπικό» παράδειγμα βιώσιμης ανάπτυξης.

II

Στην πρόκληση αυτή η Πολιτεία δεν αδιαφόρησε εντελώς. Με μεγάλη καθυστέρηση, και αφού η κατάσταση είχε επιδεινωθεί, εκδόθηκε μόλις το 1994, στο πλαίσιο της ανάπτυξης του Ρυθμιστικού Σχεδίου Αθήνας, το προεδρικό διάταγμα «Καθορισμός ζώνης προστασίας του ποταμού Κηφισού και των παραχειμάρρων του». Το διάταγμα καταλαμβάνει τις εκτός σχεδίου περιοχές, τις οποίες διατρέχει ο ποταμός, στους Δήμους Αχαρνών, Μεταμόρφωσης, Νέας Φιλαδέλφειας, Κηφισιάς, Νέας Ερυθραίας και στις Κοινότητες Άνοιξης, Εκάλης και Κρυονερίου. Δεν εκτείνεται δηλαδή στις εντός σχεδίου περιοχές, αφού δεν ήταν δυνατόν να ανατραπούν ήδη διαμορφωμένες καταστάσεις.

Στην προστατευόμενη ζώνη προσδιορίζονται ειδικότερα οι περιοχές Α και Β με διαφοροποιημένο καθεστώς προστασίας, καθώς επίσης οι επιτρεπόμενες ειδικές χρήσεις γης, το κατώτατο όριο κατάτμησης και οι όροι και οι περιορισμοί δόμησης. Συγκεκριμένα, η περιοχή Α χαρακτηρίζεται ως ζώνη περιβαλλοντικής αγωγής, υπαίθριας αναψυχής και γεωργικής χρήσης. Σ' αυτήν δεν επιτρέπεται, εωσότου δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως η οριοθέτηση του Κηφισού ή έστω τμημάτων του, η δόμηση και η αλλοίωση της φυσικής μορφής του τοπίου με κάθε είδους έργα. Επίσης επιβάλλεται η λήψη μέτρων για τη διασφάλιση και την αναβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος, καθώς και τη διατήρηση της κοίτης και των πρανών του ρέματος.

Εξάλλου, η περιοχή Β ορίζεται ως περιοχή γεωργικής χρήσης, κατοικίας και δραστηριοτήτων αναψυχής, πολιτισμού, περιβαλλοντικής αγωγής και αθλητισμού. Εγκαταστάσεις με διαφορετικές χρήσεις πρέπει να απομακρυνθούν εντός δεκαετίας σύμφωνα με ρητό ορισμό του προεδρικού διατάγματος. Είναι, τέλος, εύλογο ότι το διάταγμα δεν καταλαμβάνει δάση και δασικές εκτάσεις στην παραποτάμια περιοχή, γιατί υπάγονται στο ειδικό καθεστώς προστασίας των δασών.

III

Μετά την παρέλευση σχεδόν δεκατριών χρόνων και την απροσδόκητη αναθέρμανση πρόσφατα της συζήτησης για την προστασία του ευαίσθητου οικοσυστήματος του Κηφισού ήρθε, νομίζω, η ώρα να αποτιμήσουμε συνολικά τα αποτελέσματα από την εφαρμογή του καθεστώτος προστασίας. Δεν έχει ίσως τόση σημασία η αναζήτηση άστοχων ρυθμίσεων, κενών ή αντιφάσεων στο προεδρικό διάταγμα. Θα μπορούσαμε να δεχθούμε ότι έχει καλώς, με μία εξαίρεση: την παράλειψη να εκδοθούν οι προβλεπόμενες κανονιστικές πράξεις.

Οι προσπάθειες εφαρμογής του καθεστώτος προστασίας περιορίζονται κατά κανόνα σε περιστασιακές ενέργειες ελεγκτικού ή αστυνομικού χαρακτήρα. Ενδεικτικά θα μπορούσε να αναφέρει κανείς την κατεδάφιση, με «πολλούς κόπους και βάσανα», το 2002 σαραντατεσσάρων αυθαιρέτων κατασκευών από τις εκατοντάδες της περιοχής, τη διεξαγωγή ελέγχων από τους Επιθεωρητές Περιβάλλοντος, τη

διαπίστωση εκ μέρους τους πληθώρας παρανομιών και την επιβολή προστίμων που είναι εξαιρετικά αμφίβολο αν εισπραχθούν ποτέ. Η διοίκηση εκδηλώνει έτσι τη μέριμνά της με νευρικότητα και κατασταλτική λογική, χωρίς σχέδιο και σύστημα, επιδιώκοντας αποτελέσματα που δεν είναι εξ ορισμού σε θέση να εγγυηθούν την προστασία του Κηφισού. Πρόκειται για μία απαρχαιωμένη διοικητική κουλτούρα, απολύτως απρόσφορη να προωθήσει πολιτικές και δράσεις για την αειφόρο ανάπτυξη ευαίσθητων οικοσυστημάτων.

Αν έχει νόημα το προεδρικό διάταγμα του 1994, θα έπρεπε μετά τη δημοσίευσή του να συνοδεύεται από ένα πλήρες σχέδιο για την εφαρμογή του. Βασικές παράμετροι του σχεδίου έπρεπε να είναι η οργάνωση των απαραίτητων υπηρεσιών, η στελέχωσή τους με εξειδικευμένους υπαλλήλους, ο εξοπλισμός τους, η διασφάλιση των αναγκαίων πόρων, η μελέτη δράσεων και μέτρων και γενικότερα η διαμόρφωση μιας ειδικής τεχνογνωσίας που θα ήταν σε θέση να συμβάλλει στην πραγματοποίηση των στόχων και την εφαρμογή των διατάξεων του διατάγματος. Με δύο λόγια, από την αρχή έπρεπε να πρυτανεύσουν η λογική της προληπτικής δράσης, καθώς επίσης σύγχρονες αντιλήψεις εναρμονισμένες προς τις ανάγκες της αειφόρου ανάπτυξης. Από όλα αυτά δεν έγινε όμως τίποτε. Αν περιστασιακά αναλήφθηκαν ορισμένες πρωτοβουλίες, αυτές δεν είχαν πάντως συνέχεια.

IV

Είναι προφανές ότι, όσο η κυβέρνηση και η διοίκηση είναι προσκολλημένες σε αυτή την αναχρονιστική και αδιέξοδη λογική, το καθεστώς προστασίας του Κηφισού θα παραμένει γράμμα κενό, ενώ το ευαίσθητο οικοσύστημά του θα συνεχίσει ανεπιστρεπτί την πορεία προς την καταστροφή. Το πρόβλημα που ανακινήθηκε είναι πολύ σύνθετο για να λυθεί μόνο με εύστοχες επισημάνσεις, πολύ δε περισσότερο με ευχολόγια και ανέξοδες δηλώσεις. Η ευαισθητοποίηση για την αντιμετώπισή του είναι ευπρόσδεκτη αλλά σε καμία περίπτωση δεν αρκεί. Αν οι πενηνταένια βουλευτές της Αττικής που εξέφρασαν την έντονη ανησυχία τους για τη τύχη του Κηφισού επιθυμούν να συμβάλλουν στη διάσωσή του, οφείλουν να αντιληφθούν ότι πρέπει όλοι μας- κυβέρνηση, διοίκηση, κοινωνία και πολίτες- να ενστερνιστούμε μια άλλη αντίληψη και μια άλλη διοικητική κουλτούρα για την αειφόρο ανάπτυξη. Η προώθησή τους αποτελεί άλλωστε προνομιακό χώρο για την εκπλήρωση της αποστολής των αντιπροσώπων του

λαού.

Διαφορετικά, ο Κηφισός, όπως άλλωστε τα περισσότερα ευαίσθητα οικοσυστήματα της χώρας, θα συνεχίσουν την προδιαγεγραμμένη πορεία προς τον αφανισμό τους. Το ομώνυμο προεδρικό διάταγμα θα εξακολουθεί να ισχύει, οι συναρμόδιες υπηρεσίες θα διαγωνίζονται για την οριοθέτηση των αρμοδιοτήτων τους, η διοίκηση θα επαίρεται ότι μεριμνά για την εφαρμογή του, οι Επιθεωρητές Περιβάλλοντος θα συνεχίσουν να πραγματοποιούν ελέγχους και να διαπιστώνουν παρανομίες, τα δικαστήρια θα εκδίδουν ακυρωτικές αποφάσεις και οι οικολογικές οργανώσεις θα εκφράζουν την ανησυχία και την αγωνία τους. Αυτό το «παράδειγμα» για την προστασία του περιβάλλοντος κυριαρχεί δυστυχώς στη χώρα μας, κατά κανόνα δε το συγκαλύπτουμε επιτηδείως. Το καθεστώς προστασίας του Κηφισού προσφέρει μια πρώτη τάξεως ευκαιρία να αποκαλύψουμε μια πραγματικότητα, που παρά την προστασία που επιφυλάσσει το Σύνταγμα στο περιβάλλον και την αειφόρο ανάπτυξη, δεν τιμά τους θεσμούς μας και αποτελεί ντροπή για τον περιβαλλοντικό πολιτισμό μας.